

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ปวตติ — ความประพฤตินั้นไป”

คำว่า **ปวตติ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า ปะ - วัด - ตี แปลว่า ความประพฤตินั้นไป [คนไทยจะคุ้นกับคำว่า **ประวัติ**] ก็จะมีเค้าของความหมายเดิมอยู่บ้าง ถ้าได้เข้าใจธรรม เช่น คนนั้นคนนี้ประวัติดี คนนั้นคนนี้ประวัติไม่ดี ซึ่งหมายถึงความประพฤตินั้นไปของแต่ละคนตามการสะสม มีทั้งดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ไม่พ้นไปจากเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมที่เป็นกุศลธรรมและอกุศลธรรมนั่นเอง ดังตัวอย่างข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทิกนิบาตปฐมขตสูตร แสดงถึงความประพฤตินั้นไปของคนพาลและบัณฑิต ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ เป็นคนพาล เป็นคนโง่เขลา เป็นอัสถบุรุษ ครองตน (เป็นเหมือนต้นไม้) ถูกขุดรากเสียแล้ว ตายไปครั้งหนึ่งแล้ว (คือตายจากความดีอยู่แต่ร่างกายอันไร้สาระ) เป็นคนประกอบด้วยโทษ ผู้รู้ดีเตียน และได้สิ่งอันไม่เป็นบุญมากด้วย ธรรม ๓ ประการ คือ อะไรบ้าง ? คือ กายกรรมเป็นอกุศล วจีกรรมเป็นอกุศล มโนกรรมเป็นอกุศล

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ เป็นบัณฑิต ฉลาด เป็นสัทบุรุษครองตนอันไม่ถูกขุด ไม่ตายไปครั้งหนึ่ง เป็นผู้ไม่มีโทษ ผู้รู้ดีเตียนและได้บุญมากด้วย ธรรม ๓ ประการ คือ อะไรบ้าง ? คือ กายกรรมเป็นกุศล วจีกรรมเป็นกุศล มโนกรรมเป็นกุศล”

ทุกชีวิต เป็นการเกิดขึ้นของสภาพธรรม คือ **จิต** (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์) **เจตสิก** (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และ **รูป** (สภาพธรรมที่ไม่รู้อะไร) ซึ่งไม่มีใครจะสามารถยับยั้งได้เลย ในชีวิตประจำวันก็จะเห็นได้ว่าอกุศลธรรม เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ของอกุศลธรรมนั้นๆ อยู่ตลอดเวลาที่วิบากจิตกับกุศลจิตไม่เกิดขึ้น นี่คือความจริง แสดงให้เห็นเลยว่า ปุถุชนมักจะตกไปจากกุศลจริงๆ ขณะที่กุศลจิตไม่เกิด ขณะนั้นอกุศลธรรมระดับชั้นต่างๆ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่, ขณะที่จิตเป็นกุศลเท่านั้น ซึ่งเป็นการคั่นอกุศลธรรมในชีวิตประจำวันชั่วครั้งชั่วคราว กล่าวคือ ขณะที่ เป็นไปในทาน เป็นไปในศีล เป็นไปในความสงบของจิต และเป็นไปใน การอบรมเจริญปัญญา ซึ่งเกิดน้อยมากในชีวิตประจำวัน

ความประพฤตินั้นไปของแต่ละคน หรือจะกล่าวว่า “ประพฤติดำเนินไป” ในชีวิตประจำวันนั้น แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยตามการสะสมของแต่ละบุคคล เป็นอนัตตาไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ซึ่งไม่พ้นไปจากความเป็นพาล กับความเป็นบัณฑิตเลย อันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

คนพาลถูกอวิชชา (ความหลง ความไม่รู้) คุ้มห่อไว้ ได้ยินแต่อัสถกรรม จึงไม่รู้ไม่เห็นสิ่งที่ควรเว้นหรือสิ่งที่ควรกระทำ จึงถือเอาผิดจากความจริงของธรรม เพราะขาดปัญญา จึงไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ย่อมไม่ดีตามไปด้วย เป็นผู้ตายไปจากคุณความดี เพราะไม่ได้สะสมความดีอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากไม่ได้เข้าใจพระธรรม นั่นเอง

แต่ในทางตรงกันข้าม บุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิตได้ฟังพระสัทธรรมของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้ความจริง บัณฑิตจึงได้รับการแนะนำในสิ่งที่ควรกระทำ และสิ่งที่ควรเว้น เพราะได้ฟังพระสัทธรรม จึงมีปัญญารู้ตามความเป็นจริงว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน จักทำกรรมใดไว้ดี หรือชั่วก็ตาม จะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น เพราะกระทำเหตุที่ดีย่อมได้รับผลที่ดี เพราะกระทำเหตุที่ไม่ดีย่อมได้รับผลที่ไม่ดี เหตุย่อมสมควรแก่ผล เมื่อรู้อย่างนี้จึงไม่กล้าทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่เพิ่มโทษให้กับตนเอง มีแต่จะเพิ่มพูนสิ่งที่ดีให้มีมากขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นผู้มีความประพฤติที่งดงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งมีความมั่นคงที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาต่อไป กล่าวได้ว่า ทั้งชีวิตทีเดียวที่จะหมั่นนำประพฤติกปฏิบัติตามพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ เพื่อการขัดเกลาและดับกิเลส ถ้าเป็นอย่างนี้ได้ ชีวิตย่อมไม่ว่างเปล่าจากประโยชน์ ย่อมเป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างประเสริฐ เพราะในชาตินี้ได้สะสมความดีและอบรมเจริญปัญญา สะสมเป็นที่พึ่งต่อไปในภายหน้า.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]